

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 1. An Deus ſit inuiſibilis oculo corporeo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

negationis seu remotionis. Via causalitatis est, quando ex cognitione creaturarum ad cognitionem Creatoris progredimur, sicut in alijs soleamus philosophari ab effectis ad causas. Via eminentiæ est cum iam instructi via causalitatis, tribuimus Deo eminentiori modo quicquid certimus perfectionis in effectibus ab ipso creatis. Quia quicquid est perfectionis in effectu, est in causa efficiente, à qua, vel in qua est tota vis effectum producendi; vel formaliter, si causa est uniuoca; vel eminenter, si est æquiuoca, qualis est Deus respectu creaturarum. Via demum negationis seu remotionis est, cum ita perfectiones creaturarum Deo tribuimus, vt omnes earum imperfectiones ab eodem remoueamus. Prima vsus est Paulus Actorum 14. *Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit, dans pluuia de celo &c.* Secunda, Vares regius Psal. 93. *Intelligite insipientes in populo, & stultus aliquando sapite. Qui plantauit aurem non audit, aut qui finxit oculum non considerat?* Tertia, Moyses num. 23. *Ngn est Deus quasi homo vt mentiatur, neque vt Filius hominis vt mutetur.*

SECTIO I.

Deus si inuisibilis oculis corporeis?

VISIONIS nomen corporæ & incorporeæ commune est oculorum & mentis vt notat S. August. in epist. 112. Quin etiam, sed late admodum sumitur aliquando pro cognitione abstractiua, vt Iob. 36. *Omnes homines eum vident, unusquisque conetur procul,* id est, cognoscit vicinque in creaturis procul ab eius perfectione distantibus. De primo genere visionis, citra controuersiam est Deum, sicuti est, visu corporeo non posse videri naturaliter. Id enim saltem enunciant testimonia Scripturæ quibus Deus dicitur esse inuisibilis, 1. Timoth. 6. *et Rom. 1. et 20. Coloss. 1. v. 15.* aliisque. Sec. Nam vt vero aliquo sensu dicatur Deus esse inuisibilis, necesse est, vt saltem visu corporeo naturaliter videri non possit. Adde quod oculus nihil potest videre naturaliter nisi accidentia quadam corporea, lumen, colores, figuram, extensionem, & motum aut instantiam localem; vt patet experientia. Deus autem est substantia pure spiritalis carens omni accidente corporeo. Ergo non potest naturaliter oculo corporeo videri sicuti est.

Ac neque super naturaliter, & per potentiam Dei absolutam. Quod dogmati fidei propinquum esse ait Suarez lib. 2. de attribut. cap. 6. num. 5. Vasques autem disputat. 4. capite 2. contrarium vocat erroneum: Valentia quest. 12. punct. 8. & alij quidam aiunt esse de fide. Ratio D. Thomæ q. 12. art. 3. & communis, hæc est: quia nulla poten-

tia ferri potest extra suum obiectum. Deus autem, cum sit omnino incorporeus, est extra obiectum visus corpore (quod pro obiecto adequato habet corpora, seu eo potum accidentia) non minus, imò infantiè magis quam lumen est extra obiectum auditus: & tonus extra obiectum visus. Quæ ratio generatim concludit de quouis alio sensu, siue externo, siue interno: quippe qui omnes materiales sunt, & limitati essentia liter ad obiecta materialia. Eadem rationem afferunt SS. Patres, vt Athanasius in epist. ad Libertium, affirmans Deum inuisibilem & intractabilem esse, quia spiritus est. Et in eadem sententiam interpretantur Scripturæ loca paulò antè citata: interpretantur, inquam, quod Deus non modo sit inuisibilis oculo corporeo naturaliter, sed quod ne quidem supernaturaliter, ac de potentia absoluta possit oculis corporeis cerni sicuti est; sicut potest ab intellectu creato.

Ad quod magis declarandum & confirmandum nota, tripliciter intelligi aut fingi posse, Deum esse visibilem supernaturaliter oculo corporeo. Primo, visionem corporali non tantum formaliter in seipsa sed & obiectiue, id est, tendente in Deum, vt in obiectum corporeum, exprimendo eius lucem, vel colores, & lineamenta simili modo quo per oculum exprimitur obiecta naturaliter visibilia: cum hac solum differentia, quod tale obiectum sit extra spheram naturalem potentia visus, & ideoque ipse egeat concursu supernaturali vt possit illud attingere. Ad eum modum quo aliqui censent gloriam corporum beatorum non posse videri oculis corporeis, sine auxilio & concursu superante natura debitum; quamuis alioqui lux illa, & gloria corporum beatorum, exprimat oculo, simili modo quo lux solis & astrorum, vt extensa scilicet, intensa, & diffusa. Atque hoc modo Deum esse inuisibilem supernaturaliter oculo corporeo, id est, Deum non posse

August.

Deus non potest naturaliter videri oculo corporeo.

Ac neque super naturaliter. Suarez. Vasques. Valenz. D. Thom.

Athanas.

Deus non potest videri oculo corporeo.

tali modo videri sicuti est, nō minū fide diuina certum est, quā constat Deum esse incorporeum. Quidquid enim tali modo videtur, & videtur sicuti est, corporeum est: quia est lucidum, aut coloratum, extensum ac diuisibile. Eoque maximē sensu negant SS. Patres Irenæus, Athanasius, Eusebius, & alii, Deum posse videri absolute oculo corporeo, locis relatis à Suare lib. 2. de attributis, cap. 6. num. 4.

Nec visio-
ne corpo-
rali expr-
mente ob-
iectum spi-
ritale sicuti
est.

Secundō, intelligi autē fingi potest Deum esse visibilem oculo corporeo, visione corporali quidem formaliter, id est, in seipsa: sed exprimente obiectum spiritale ut spiritale, & sicut est in seipso: eodem modo, quantum est ex parte obiecti, quo exprimitur visione spiritali & intellectuali: qui modus videndi licet naturaliter sit impossibilis oculo corporeo, non superet tamen ejus potentiam obedientialem, quippe qui potest attolli ad videndum visione corporea, & diuisibili in se, aliquid indiuisibile, aut positum in indiuisibili: puta punctum luminis, aut corpus lucidum positum in indiuisibili, ut corpus Christi ponitur in sacramento Eucharistiæ. Ex quo putabit aliquis colligi posse, non implicare contradictionem, ut visio corporea attingat quoque & exprimat indiuisibile spiritale, id est, spiritum quā talis est. Neque enim ex eo sequitur contradictio quam aliqui prætendunt: fore nimirum ut in eo casu videretur idem diuisibiliter, & indiuisibiliter. Diuisibiliter quidem: quia visio corporea, seu materialis, est necessariō diuisibilis, & pupilla commensurata, atque vnā sui parte representat partem obiecti, alias aliis. Indiuisibiliter autem: quia, ut supponimus, videret indiuisibile quod indiuisibile, & spiritum ut spiritum, id est, sicuti est. Responderi enim facile potest non videri simul diuisibiliter & indiuisibiliter ex parte obiecti, in quo esset contradictio: nec diuisibiliter ex parte visionis, & indiuisibiliter ex parte obiecti: id est, visione in seipsa diuisibili, & materiali, videret obiectum indiuisibile, & spiritale. In quo non magis est contradictio, quā in eo quod Deus & Angeli visione spiritali, & indiuisibili, cognoscant obiecta materialia & diuisibilia. Falsum verō est partem vnā visionis representare in eo casu vnā partem obiecti. Nam potius omnis visio corporea se totā & qualibet sui parte representat & exprimit vitalitē totum obiectum quod attingit.

Verumtamen aliunde iste modus fictitiuus & impossibilis esse mihi videtur. Primō, quia licet non sit impossibile videri oculo corporeo confusē per modum obiecti quāsdam extensū coloratū & lucidū, vel luce illustratū, corpus in indiuisibili quidem positum, sed tamen replicatum, & per replicationem, seu multiplicem sui positionem, ad æquatum spatio extenso: aut lucem simili modo positam: Potest enim extensio illa apparens sufficere ad visum corporalem, qui non discernit aut lux quam videt, consistet partibus extensio-

nis realiter diuersis? similique modo videret, quamuis lux vna & eadem constitueretur tota in pluribus locis, per solam replicationem aut multiplicationem præsentia. Probabilis tamen existimo, impossibile esse videri oculo corporeo rem materialem, aut corpus penitus inextensum, & in vno indiuisibili positum. Quia hoc ipso quod ita constituitur, trahitur extra obiectum visus corporei, id est, materialis & crassi, ex gentis ex parte obiecti sensibilem aliquam extensionem, quam efformet. Extensionem, inquam, vel per replicationem quasi continuam eiusdem, vel per diuersitatem partium aliarum extralias, quam differentiam visus corporeus non discernit, ut patet antè diximus: Esto, sit illa necessaria ut possit obiectum naturaliter imprimere speciem, vel determinare potentiam visuum: quare plura dicemus in tract. de Eucharistia. Secundō, quia licet absolute videri posset oculo corporeo corpus in vno indiuisibili positum: secus tamen spiritus, qui est extra totum obiectum visus corporei, multo magis quā sonus, vel odor sit extra obiectum eiusdem visus. Implicat enim, potentiam ferri extra totum suum obiectum. Quare non minū implicat oculum corporeum videre Deum sicuti est, quā eundem oculum videre sonum vel odorem. Quare de re plura dicemus infra, num. 10. 11. & 12. Denique per se incredibile est, posse visione materiali & corporea, qualis supponitur esse ille actus, exprimi germanē & quidditatiuē Deum sicuti est, id est, spiritum purissimum, & à materia remotissimum. Est enim visio materialis corporea quædam imago sui obiecti, & vitalis eius expressio. Quare sicut impossibile est, Deum exprimi germanē, propriē & quidditatiuē, illā externā imagine, & quibuscunque coloribus aut lineamentis, quantum quis per potentiam obedientialem eleuatis: ita pariter impossibile est, & pingi Deum & representari, sicuti est, interna vllā imagine corporea & vitali, seu specie materiali expressa, ab oculo formata. Item si posset visio corporea hominis exprimere Deum sicuti est: posset & visio corporea brutorum, ut ostendimus paulō post: que ita posset bruta ad videndum Deum attolli, quod est absurdum & impossibile.

Tertiō, intelligi potest visionem illam, elicitam licet ab oculo corporeo, esse formaliter & in seipsa spiritualem: eō quod non repugnet, potentiam materialem eleuari ad producendum aliquid spiritale, sicut multi putant Sacramenta, in rebus materialibus constituta essentialiter, eleuari physicē ad producendam gratiam. Quo modo Ioannes de Salas Tom. 1. in 1. 2. tractat. 2. disput. 5. sect. 1. censet Deum videri posse per visionem spiritalem à potentia materiali productam. Idemque, loquendo coherentem, debent asserere quicumque putant quilibet posse eleuari ad quodlibet, & potentiam obedientialem creaturarum non esse metiendam

4
Nec visio-
ne spiritali
elicitā ab
oculo corporeo.

ex entitate & viribus ipsarum, sed ex virtute omnipotentia diuinæ cui subordinatur, quæque potest vti qualibet creatura ad omnia in seipsis possibilia. Nam quod aliqui eorum respondent, potentias vitales duobus modis spectari posse. Primò, vt sunt potentia vitales ascendendo, vt sunt creatura quædam Deo subiecta per potentiam obedientialem. Et priori modo non posse ferri extra suum obiectum: ideoque impossibile esse, vt aliqua visio corporalis versetur circa rem spiritalem, aut circa sonum, vel odorem: quia hæc non sunt obiecta potentia visus. Posteriori modo, posse assumi tanquam instrumentum ad quemcunque effectum, qui non indiget principio vitali sui productione. Hoc, inquam, parum coherentem dicitur. Nam vt omittam dicere, membra illius diuisionis non bene assignari: quia potentia vitales, quæ tales, sunt creatura Deo subiecta per potentiam obedientialem: si potentia vitales, vt vitales, habent certum & limitatum obiectum, vltra quod ferri non possunt, etiam prout subiacent obedientialem omnipotentia diuinæ; potentia obedientialis earum vt talium, non est ad quilibet, sed respondet omnipotentia diuinæ: sed mensuratur ex natura potentia vitalis, vt talis: quæ natura cum sit limitata & finita, non potest, ne quidem obedientialiter, eleuari ad quodcunque obiectum, & ad quemcunque actum vitalem. At qui eadem potentia vitalis, spectata non solum vt est creatura quædam Deo subiecta per potentiam obedientialem, sed etiam vt est potentia vitalis talis naturæ & speciei, est quoque natura finita & limitata: ergo, non potest, etiam vt talis, eleuari ad quemcunque effectum; ac ne quidem ad illum omnem qui non indiget principio vitali in sui productione. Quia huiusmodi effectus sunt possibile in infinitum specie diuersi, & infinite disparati ac disproportionati inter se. Deinde si potentia, quæ est vitalis, non potest, quæ vitalis, attolli ad omnem actum vitalem, id est, ad omnem effectum indigentem principio vitali in sui productione: quare potest eadem potentia, quæ non vitalis (si tamen potest, vt ita spectari) attolli ad omnem effectum non vitalem, quàm vitalis ad omnem vitalem? Cur denique obiectum vnus est, illimitatum in suo ordine, potius quàm obiectum alterius? Confirmatur, quia: et ex parte creatura quæ potest attolli obedientialiter, præiacere debet aliquod fundamentum effectus ad quem potest eleuari, & aliqua vis inchoata, quæ possit per eleuationem, id est, per conceptum supernaturalem compleri, quæ vis, quia præsupponitur eleuationi, non accipitur per illam, sed completur & iuuatur auxilio illo supernaturali adiuncto: vel nihil tale prærequiritur, sed à sola Dei voluntate & omnipotentia pendet, vt eleuetur ad quicquid voluerit. Si primum: potentia obedientialis creaturarum metienda est ex ipsa re-

rum creaturarum essentia, quæ cum sit limitata, non tantum se extendit, quantum diuina omnipotentia: idque tam verum est de potentiis non vitalibus, quàm de vitalibus, prout vitalibus: quia potentia non vitales creatæ, sunt limitata & finita naturæ, æquæ ac vitales. Quare nulla est differentia supra data ab Aduersariis, & falsum est principium quod supponunt; quilibet posse eleuari ad quodlibet &c. Si autem dicatur secundum, id est, si pendet à sola Dei voluntate & omnipotentia eleuatio creaturæ, nullo ex parte eius prærequisito veluti fundamento, & virtute inchoata effectus ad quem eleuatur: ergo ab illa solè pendet, vt potentia vitalis, quæ talis, eleuetur ad quemcunque actum vitalem: & vt oculus corporeus v. g. eleuetur ad videndum Deum. Porro non magis est intelligibile, Deum sola sua voluntate facere posse, vt creatura, eadem in se manens, possit id quod nullo modo potest, ne inchoatè quidem & partialiter: quàm vt eadem in se manens, sit id quod nullo modo est. Neque potest Deus sapienter velle primum, potius quàm secundum.

Nihilominus melius est quod alij respondent cum Fazolo quæst. 12. art. 3. num. 6. oculum corporeum posse quidem absolute producere visionem Dei, eamque in se recipere & sustentare, atque ita ad illam eleuari vt ad effectum simpliciter, sed non tanquam ad medium formale, quo oculus fiat formaliter videns obiectum illius visionis, quod est Deus. Sicut non implicat lapidem v. g. producere actum scientiæ, eumque in se recipere ac sustentare: implicat verò per illum actum ita informari, vt fiat lapis sciens & doctus. Vel, vt alij loquuntur, non implicat quidem, oculum, & quamuis aliam creaturam, producere visionem Dei modo mortuo: sed implicat modo vitali. Ratio differentia, inquit Fazolus, est, quia: in modo causa comparatur ad eum effectum, vt extrinseca, & instrumentalis in suo genere, tanquam ad aliquid extrinsecum & ponentem extrinsece: Posterior verò comparatio est intrinseca, & principalis in suo genere causæ formalis: quia per illam respicitur effectus spiritualis, vt forma intrinseca in formans potentiam, & seipsa formaliter & immediate repræsentans obiectum potentia, & quasi immediate & intrinsece videns in esse intentionali, & repræsentatio, obiectum potentia: Ad quod, inquit, multo maior proportio & convenientia requiritur inter potentiam, actum, & obiectum; quàm postulet productio effectus extrinsece & instrumentalis, respectu sui effectus. Ideoque si obiectum est spirituale, requiritur essentialiter ad illud videndum, vt visio etiam & potentia sint spirituales.

Sed contra, primò: Multi eorum qui sic philosophantur, censent actum vitalem visionis, ex gr. esse completè, integrè, & adæquate, qualiter realiter distinctam à potentia, ab illaque productam, & in ea receptam. Quo supposito, sola ista qualitas est

Fazolus

Non potest
oculus
producere
visionem
Dei, & ta-
men non
videre
Deum,

6.

essentialiter visio; & effectus illius formalis primarius, est constituere videntem. Ergo, quàm est impossibile formam subiecto inhaerere, & non illi tribuere suum effectum formalem primarium, qui nihil est aliud quàm ipsa forma subiecto communicata; tam est impossibile visionem Dei recipi in oculo, & sustentari, ipsique inhaerere: & non illum constituere formaliter videntem Deum. Idemque dico de actu scientiæ respectu lapidis, & de aliis similibus.

Secundò, non est verum, quod ait Fazolus, causam quæ producit effectum immanentem, illum in seipso recipiendo & sustentando, comparari ad illum vt ad effectum extrinsecum, & ponendum extra se. Implicat enim in terminis, effectum esse in ipsa causa, ipsique intrinsecum & inhaerentem: & esse ipsum extrinsecum. Pariterque implicat, effectum produci à causa in seipso immanentem; & tamen causam illum ponere extra se, vel, quod idem est, illum respicere vt ponendum extra se. Implicat denique comparationem talis effectus ad suam causam, prout illam informantis, ipsique inhaerentis; non esse comparationem intrinsecam, & principalem in suo genere causæ formalis. Cumque per Aduersarios effectus ille solus sit totus actus vitalis, seipso formaliter & immediate representans obiectum potentiæ, illudque vitaliter & intentionaliter exprimens, atque vnicius potentiæ formaliter & immediate in esse intentionali ac representatiuo: impossibile est talem effectum informare potentiam, aut quodcumque subiectum aliud, ipsique inhaerere: & non illi representare, atque vnire obiectum vitaliter & intentionaliter, formaliter & immediate. Quia talis effectus est formaliter & essentialiter talis representatio & vnio: esseque impossibile vt subiecto inhaereat, & tamen illi non tribuat suum effectum formalem primarium, qui est ipsamet forma, vt subiecto communicata.

Tertiò, requiritur, vt ait Fazolus, aliqua proportio & conuenientia inter actum vitalem, potentiam, & obiectum, ad huiusmodi vnionem & representationem intentionalem: Ergo falsum est potentiam obedientialem in vniversum pendere solum ex Dei voluntate & omnipotentia. Et ab illo querendum, superesse, cur non similiter requiratur in alijs causis, & effectus ab illis producibiles? ita vt defectu sufficientis proportionis non possint eleuari ad quodcumque effectus: sicut potentia vitalis oculi corporei v.g. non potest attingi ad quodlibet obiectum videndum.

Quartò, si iuxta rei veritatem sola qualitas producta non est totus actus vitalis, sed requiritur attentio principij producentis, & aliquod aliud eius exercitium, præter simplicem productionem & receptionem quantitatis: parum adhuc coherentem asseritur, posse oculum corporeum eleuari ad producendam visionem Dei, sed non posse eleuari ad illam

attentionem, & exercitium. Nam fundamentum Aduersariorum, propter quod primum asserunt, est quia creaturæ plene subsunt omnipotentia diuina, ita vt Deus possit illis vt ad quidlibet agendum. Atqui non minus subsunt Deo quoad alios vsus & exercitia, quàm quoad actionem: neque magis sunt illimitata in agendo, quàm in quouis alio exercitio: Ergo, si Deus potest vt pro libito corporeis oculis ad producendam Dei visionem: potest pariter illis vt ad omnem vsum & exercitium necessarium ad videndum vitaliter, id est, ad id omne quod vterius requiritur, vt Deus videatur oculo corporeo.

Ita verò vterius, si Deus potest videri oculo corporeo humano, potest & bruto: imò etiam poterit à lapide, & à quavis alia creatura videri. Et consequenter poterit etiam ab illis amari & perfecte possideri, per visionem & fruitionem beatificam. Item poterit oculus corporeus hominis & bruti, & quælibet alia res discurrere, liberè agere, & similia: quæ sunt penitus absurda & incredibilia. Prima sequela probatur, tum quia homo non superat visu omnia bruta, imò à quibusdam eorum superatur: vt à Lynce, & Aquila: nihilque homo naturaliter videt, quod non æquè bruta multa percipiant. Quod signum est, potentiam naturalem videndi huiusmodi brutorum, non esse imperfectiorem, ac proinde non minus euabilem. Tum etiam quod quilibet oculus brutorum, & quælibet alia res, vt lapis, lignum, &c. potest, iuxta doctrinam Aduersariorum, eleuari ad Dei visionem producendam & recipiendam, & consequenter ad omnem vsum recipientem, vt per illam, vitaliter Deum percipiat, vt paulò antè probauimus.

Secunda quoque sequela probatur, quia eodem argumento, quo Aduersarij asserunt, posse oculum corporeum hominis & bruti eleuari ad producendam Dei visionem, debent coherentem loquendo asserere, appetitum corporeum hominis & bruti eleuari, posse ad Deum amandum, & de eo gaudendum, amore, & gaudio visioni proportionato: idque non tantum modo mortuo, sed etiam vitali, vt supra ostendimus. Itaque equus & asinus poterunt Deo frui beatificè, & attingere ad illam Dei similitudinem, ad quam in creatione inchoatam, & in beatitudine perficiendam & consummandam, dicitur homo fuisse factus specialiter præ cæteris animalibus, Genes. 1. vers. 26. & 27. iuncto 1. Ioann. 3. vers. 2. *Similes ei erimus, quia videmus eum facti est:* iuxta expositionem SS. Patrum, Gregorii Nysseni, & aliorum passim, vt æstatur Cornelius à Lapide ad versum Genes. citatum §. *Dico secundo.* Quin etiam solus ipse oculus poterit ad hæc omnia eleuari: sicut iuxta principium Aduersariorum, potest solus sufficere obedientialem ad producendum actus visionis, amoris, gaudij, & omnes alios effectus posibles in seipso. Idemque dico de lapide, & quavis alia creaturâ: quia quilibet potest eleuari ad quidlibet agendum: &

8
Si Deus
posset videri
oculo corporeo
humano, posset &
bruto.

11
Possent
etiam bruti
Deo frui
per amorè
& gaudij.

Vide infra
lib. 37. sect.
2. n. 19.

non minus potest eleuari ad quemcunque vsum vel exercitium, quam ad quamcunque actionem & effectum. Vnde etiam poterit oculus corporeus hominis & bruti, & quilibet alia res, discurrere & liberè agere: quia poterit producere omnes actus necessarios ad discursum, & ad liberè agendum: & eleuari ad omnem vsum qui est necessarius vt illi actus vitaliter & liberè eliciantur. Quæ omnia potè videri cuiuslibet esse perabsurda. Quare pariter absurdum est, & impossibile, Deum posse oculo corporeo videri supernaturaliter, hoc tertio modo quem impugnamus, æquè ac duobus aliis supra refutatis.

10. Melius ergo, & verè, cohærenterque ratiocinando, dicendum est primò, potentiam obedientialem creaturarum, quæ dicuntur posse ad aliquid eleuari, esse ipsammet eam, quæ est facultatem à natura insertam, quæ potest esse cum Dei auxilio extraordinario, & naturæ non debito, concurrere ad effectum, quem solis viribus suis naturalibus, vel adiuta solùm ab aliis causis naturalibus, cum Dei concursu generali, attingere non possit. Eleuare enim nihil est aliud, quàm Deum vel per se immediatè, vel per auxilium aliquod creaturæ, se adiungere alicui causæ, ad concurrendum extraordinariè cum illa cogente, & conferente vim suam: ita vt effectus supernaturalis fiat à Deo eleuante simul, & à creatura eleuata, id est, adiuta extraordinariè: simili modo quo pondus fertur, à duobus se quantibus, & ad ferendum concurrentibus: cum hac solùm differentia, quòd auxilium & concursus causæ eleuantis est supernaturalis eleuatæ, & indebitus ordinis naturali.

11. Ex quo secundo sequitur, quòd vt aliquid eleuetur ad agendum physicè, debet habere vim aliquam, inchoatam licet & imperfectam, per quam physicè influat in effectum supernaturalem cum concursu superioris causæ eleuantis, & completis vim illam inchoatam, & imperfectam, atque de se insufficientem, neque potam completi à causis solis naturalibus. Quare vim non accipit per eleuationem; sed illi præsupponitur, & per eam completur. Probat, quia sicut rectè ait Regid. Conink. tom. 1. de Sacram. quest. 62. art. 4. dub. vnico, num. 113. vt aliqua res à Deo eleuata producat aliam physicè; non sufficit quòd Deus, vel auxilium supernaturale, ad præsentiam illius rei, alteram producat: ita vt res eleuata non producat, sed habeat tantum se passiuè ad eleuationem, vt quando aqua calida producit calorem, ipsa tantum passiuè se habens, & sustentans calorem, qui solus verè ac propriè calefacit, & perinde cretaret, si sine aqua esset: sed necesse est, vt ipsamet res quæ eleuatur, influat tanquam causa partialis in effectum, per virtutem sibi propriam. Alioquin non ipsa, sed Deus solus, vel auxilium eleuans ageret physicè. Debet, inquam, per se influere: sicut, vt g. intellectus noster per vim sibi connaturalem (id est, à natura insertam, quæque est

ipsamet intellectus) & intrinsecam atque propriam, influat in visionem beatificam, eamque veluti causa partialis producit vnà cum lumine gloriæ. Similique modo producimus per intellectum & voluntatè, actus supernaturales Fidei, Spei, & Charitatis, concurrentibus habitibus vel auxiliis supernaturalibus. Nisi enim res eleuata influat per seipsam physicè in effectum, non potest dici verè ac propriè illum physicè producere. Et nisi habeat vim aliquam actiuam aliquo modo proportionatam effectui, ita vt simul cum virtute concurrente causæ eleuantis apta sit constituere integram causam effectui proportionatam, intelligi nequit quomodo in talem effectum influat. Etenim actio non solùm supponit agens esse, sed etiam habere vim agendi: Ideoque sicut id quod non est, non potest eleuari ad agendum: sic neque id quod nullam habet vim agendi, potest ad agendum eleuari, id est, auxilio extraordinario & supernaturali iuuari, vt agat.

Vnde sequitur tertio, non posse quilibet eleuari ad quodlibet; sed potentiam obedientialem creaturæ cuiuslibet habere certum obiectum, & limites, vltra quos eleuari nequit. Probat, quia potentia obedientialis est ipsamet entitas creaturæ eleuabilis, quæ per seipsam debet, vt eleuari possit, habere vim inchoatam ad influendum in effectum ad quem eleuatur. Siqui entitas illa cū sit finita & limitata in essendo, est quoque finita & limitata in operando: neque habet vim inchoatam ad omnes effectus posibles: ita vt tantum se extendat, quantum diuina omnipotentia, quæ infinita est. Quare absurdum est existimare, quilibet creaturam, etiam vilissimam, eleuari posse physicè ad quodlibet, id est, ad omnes effectus posibles in seipsis; & non habere alios limites, quam habeat ipsa omnipotentia diuina, quæ nullos habet. Cūque potentia obedientialis non sit ipsa omnipotentia diuina, sed entitas rei creatæ eleuabilis; non est metienda ex amplitudine & infinitate sola omnipotentie diuina, sed ex perfectione vel imperfectione rei creatæ eleuabilis: ita vt quia finita est, non possit infinite, vel magis ac magis in infinitum eleuari ad perfectiores, quoscunque effectus, quantumuis à se distantes, & improporcionatos: sed ad aliquos tantum, ad quos de se vim inchoatam habet naturaliter; & quòd perfectior est, possit etiam ad perfectiores eleuari. Ita vt v. g. licet oculus corporeus non possit attolli ad Deum videntem, possit tamen intellectus humanus, qui perfectior est, & ad hoc habet vim inchoatam, vt ex eo colligimus, quòd viribus solis naturalibus potest Deum cognoscere, etiam conceptu proprio, id est, ei soli conueniente, quantum ad imperfecto, & analogicè formato, ex rebus creatis. At oculus nullam Dei, vt Dei, cognitionem format viribus naturalibus: ideoque nullum est fundamentum asserendi, quòd habeat vim inchoatam ad videndum

Potentia obedientialis quid sit?

Quomodo eleuetur?

Debet habere vim inchoatam ad effectum.

12. Non potest quilibet eleuari ad quodlibet.

Deum. Quod ex eo amplius confirmatur: quia potentia finita, quales sunt potentia cognoscitiva hominis sensitiva, debent habere obiecta finita & limitata: ita ut ulterius non possint operari, ne quidem obedientialiter. Et quae sunt perfectiores, debent habere perfectius obiectum, circa quod tum naturaliter, tum supernaturaliter & obedientialiter exercere se possint. Quare sicut non potest oculus videre sonum, nec auris audire lumen & colores, neque gustus aut olfactus percipere lucem aut sonum: ita neque possunt sensus materiales externi, aut interni, percipere quicquid potest attingere intellectus, facultas spiritualis longe amplior & perfectior: adeoque nec Deum, clarè visum, qui est obiectum intellectus supremum, & nobilissimum, sensibusque maximè disproportionatum, atque ab illis remotissimum. Concludo igitur: non posse Deum, sicuti est, vilo modo videri visu corporeo: esseque fictos & improbables eos omnes modos, quibus nonnulli imaginantur id fieri posse.

SECTIO II.

Soluntur obiectiones contra doctrinam propositam.

13 **C**ontra id quod diximus, Deum de potentia absoluta non posse videri oculo corporeo, obijciuntur primò, quaedam Scripturae loca quibus contrarium videtur asserti. Isaia 6. Genesis 32. Iob 19. & 42. aliisque locis. Secundò, quòd D. August. lib. 22. de Ciuit. cap. 29. dubitauerit, nunquam Beati oculis corporeis Deum visuri sint. Tertio, quòd per potentiam obedientialem creaturae attolli possint ad operandum supra naturalem capacitatem: quidni igitur oculus ad Deum videndum?

Quo sensu Deus dicitur videri in Scriptura?

Ad primum Respondeo, loca illa intelligenda esse, vel de visione Dei, non in seipso & sicuti est, de qua hic loquimur; sed in aliquo simulacro corporeo ipsum quodammodo repraesentante: quo pacto Isaia cap. cit. scribit, se vidisse Deum sedentem super solium excelsum: & Jacob Genes. 32. ait, se vidisse Dominum facie ad faciem, in simulacro in quo tota nocte luctatus erat. Nihil potius hoc loco: *Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea, figurat, congregatus sum & luctatus cum illo, phrasi Hebraica, simili illi qua dicitur gallus, nous nous ver-vons teste à teste, v. indicant verba illa, & salua facta est anima mea: id est, & tamen, quia saluus euadere & quae sequuntur paulò post. Quoniam si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines praeualebris? Quam expositionem illius loci subtilè & ingeniosè tradidit Valentinus Herice disp. 36. cap. 1. n. 4. & confirmat ex simili modo loquendi. Reg. 14. vers. 8. & 11. & cap. 23. vers. 29. Sed illi obest quod Iudic. 3. vers. 22. simili modo*

loquendi videtur Manue pater Samsonis, visò dumtaxat Angelo Domini, sine lucta. *Morte moriemur, inquit, quia vidimus Deum.* Vel etiam secundò, in aliis Scripturae locis sermo est de colloquio & conuersatione valde familiari cum Deo, quali fruebatur Moyses, qui idcirco dicitur interdum, vidisse Deum palam, non per aenigmata solum & figuras: multòque melius, quàm alios Prophetas, Num. 12. vers. 8. Vel etiam tertio, de visione Christi Domini secundum humanitatem, de qua Iob sic aiebat cap. 19. *Scio quòd Redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra sursum elatus sum, & in carne mea videbo Deum saluatorem meum: quae duo verba postrema licet desint in Hebraeo, & in Vulgata Sixti V. optimè tamè conueniunt cum praecedentibus, Credo quòd Redemptor meus viuit, &c. Vel quartò denique, possunt verba illa intelligi de visione mentali, deque oculis cordis seu spiritibus, de quibus Paulus ad Ephes. 1. *Det vobis spiritum sapientiae in agnitione eius, illuminatos oculos cordis vestri.* De eademque visione per oculos mentis eundem locum Iobi exponit S. August. lib. 22. de ciuit. cap. 29. post medium, vbi post traditam priorem expositionem in his verbis, *Potesse Deum Christum intelligi, qui per carnem in carne videbatur:* subiungit: *Potesse & sic accipi, in carne mea videbo Deum, ac si dixisset, in carne mea eram cum videbo Deum.* Ad quod confirmandum ponderat Iobum non dixisse, *per carnem meam, sed in carne mea.* Eandemque expositionem refert & sequitur S. Thomas quaest. 12. art. 3. ad 1. & simili modo exponunt ambo de oculo mentis, illud quod idem S. Iob. *Audiu auris audivi te: nunc autem oculus meus videt te.* Cuius loci sensus literalis est: Prius multa audiveram de tua providentia: nunc autem video manifesta eius signa & indicia in me ipso. Vel ut exponit Gregor. magnus ibidem: Nunc multò melius quàm antea te cognosco, quia per flagella profeci.*

August.

D. Thom.

Gregor.

Ad secundum Respondeo primum, id de quo dubitavit S. Augustinus, indubitanter ab aliis Patribus negatum fuisse: non ab Ambrosio serm. 8. in Psalm. 118. ad ista verba, *Deprecabor vultum tuum Domine,* vbi censet hoc esse impossibile: dicit enim errorè esse ita existimare: nec non ab Athanasio, Chrysof. Gregorio Nazianz. & Hieron. quorum omnium verba in eandem sententiam refert ipsemet August. Epist. cxi.

14

Ambros.

Respondeo secundò, cum D. Thom. quaest. 12. art. 3. ad 2. S. Augustinum loco prius citato loqui inquirendo tantum & sub conditione. Sic enim ait: *Longè itaque potentie altius erunt (scilicet oculi glorificati) si per eos videbuntur incorporea illa natura: Postea verò determinat dicens: Valde credibile est sic nos visuros mundana tunc corpora caeli regis, & terra novae, ut Deum ubique praesentem, & universa etiam corporalia gubernantem, clarissima perspicuitate videamus: non sicut nunc, inuisibilia Dei per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur: sed sicut homines, inter quos viventes, motusque vitales exercentes vivimus; max. ut aspiciamus, non credimus vi-*

August.

D. Thomas

Oculi Beatorum non vident Deum in caelo.